

TIL O‘RGANISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI

Egamberdiyeva Irodaxon Abduraximovna

Andijon davlat chet tillari instituti katta o‘qituvchisi

Mirolimova Rahnamo Davronbek qizi

Andijon davlat chet tillari instituti talabasi

Annotatsiya: Maqolada til o‘rganishda axborot texnologiyalarining ahamiyati hamda hozirgi kunda amaliy va qiyosiy tilshunoslikni o‘zgartirishda axborot-texnologik aloqaning ortib borishi batafsil yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: Tilshunoslik, raqamli texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsiya, internet

Hozirgi zamonda texnologiyadan qochish tobora qiyinlashib bormoqda va u hayotimizning deyarli barcha jabhalarini qamrab olmoqda. Zamon talablaridan kelib chiqqan holda tilshunos o‘z kasbiy faoliyatida tillar haqidagi eng so‘nggi, ishonchli va keng qamrovli ma‘lumotlarni, bu sohadagi yangi ilmiy ishlanmalarni olish muhim ahamiyatga ega. Har xil turdagi o‘quv, kasbiy, lingvistik, ijtimoiy, kundalik ma‘lumotlarni olishda asosiy rol internetga yuklangan. Global internet tezkor va keng qamrovli tizim bo‘lib, keng ko‘lamli muammolarni hal qilish uchun mo‘ljallangan ilovalarni boshqaradigan turli xil apparat platformalarining birikmasidir. Bundan tashqari, internet ochiq tizimdir: siz faqat qidiruv bo‘limiga so‘rov yozishingiz kerak va siz tezda istalgan mavzuga javob olishingiz mumkin. Shunday qilib, endi tilshunoslarning ixtiyorida har xil saytlar, kontent, platformalar va tezkor xabarlar mavjud.

Ta‘lim masalasini ham e‘tiborsiz qoldirib bo‘lmaydi, chunki asosiy bilim va malakalar o‘quv jarayonida aniq shakllanadi. Global miqyosda gapiradigan bo‘lsak, butun zamonaviy raqamli dunyoda, bilim olish sohasida, ta‘lim sohasida ko‘plab o‘zgarishlar ro‘y bermoqda. Interfaol texnologiyalar ilgari o‘qituvchilar tomonidan o‘quv faoliyatida o‘qitish usuli sifatida faol foydalanilgan. Endilikda innovatsion raqamli va axborot texnologiyalari ta‘lim jarayonining barcha ishtirokchilari uchun katta imkoniyatlar ochmoqda. Axborot texnologiyalari va ta‘limning uyg‘unligi inson uchun ko‘plab muhim muammolarni hal qilish imkoniyatini ochib beradi.

Agar asosiy e‘tibor an‘anaviy sinflarda yozma tilning rasmiy xususiyatlariga qaratilgan bo‘lsa, raqamli media yozishni rivojlantirish va yozuvni qo‘llab-quvvatlash uchun turli xil variantlarni taqdim etadi. Boshqa tomondan, grammatika bo‘yicha o‘qitish uchun har xil turdagi veb-saytlar mavjud bo‘lib, ular grammatika bo‘yicha individual amaliyotni ta‘minlaydi. Nutq va tinglash ko‘nikmalariga kelsak, raqamli media kompyuter vositalari orqali nutq bo‘yicha individual fikr-mulohazalarni va

o‘quvchilar tomonidan boshqariladigan tinglash faoliyati imkoniyatlarini taqdim etishi mumkin. Bunday mashg‘ulotlarning afzalliklarini ham veb-saytlarda topish mumkin, shu bilan birga ular o‘quvchilarga tezlikni nazorat qilish, pauza qilish yoki nutq qismlarini takrorlash imkoni beradi (masalan, <http://EnglishCentral.com>).

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalardan foydalangan holda ushbu qo‘llanmaga asoslangan variantlar o‘quvchilarga tinglash va gapirish ko‘nikmalarini mashq qilishda yordam beradi, chunki ular podkastlar, turli xil haqiqiy materiallarni yuklab olish va sinfdan tashqarida o‘qish uchun o‘z fayllarini yuklash imkonini beradi. Raqamli texnologiyalar dunyo bo‘ylab o‘qitish va o‘qitish jarayonini birinchi marta paydo bo‘lganidan beri o‘zgartirib, keyinchalik kundalik hayotimizning ajralmas qismiga aylangan.

Texnologik yangiliklar seminarlarda guruh va mustaqil ishlarni samarali tashkil etishga yordam beradi va bu o‘quvchilarda amaliy ko‘nikma va malakalarning yaxshilanishiga olib keladi, shu bilan o‘quvchilarning til o‘rganish jarayonini individuallashtiradi va ularning tillarni o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Bu orqali o‘qituvchilar o‘quvchilarda nafaqat bilish faolligini, balki ularning ijodiy salohiyatini ham rivojlantiradi.

Texnologiyalar ta’limda muhim rol o‘ynasa ham, ular yangi ta’lim modellari bilan birga o‘qitish jarayoniga to‘g‘ri kiritilishi kerak. Raqamli texnologiyalarni joriy etish chet tillarini o‘qitishda o‘ziga xos xususiyatlarga ega, biroq u o‘qituvchining to‘g‘ri ta’lim strategiyasi va raqamli vositalarni tanlash qobiliyatiga bog‘liq bo‘lib, bu o‘z navbatida o‘quvchilarning muvaffaqiyat darajasiga ta’sir qiladi.

Hozirgi vaqtda kompyuterlashtirish jarayoni dunyo mamlakatlarida turli darajada kechmoqda. Taraqqiyot qay darajada bo‘lmasin, insoniyat jamiyatda axborot texnologiyalarining o‘rni beqiyosligini tushunib yetdi. Inson faoliyatining barcha sohasini raqamlashtirish bugungi kunda jamiyatning muhim vazifasi va ijtimoiy taraqqiyot omilidir. Xususan tilshunoslik sohasini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar muhim ahamiyatga ekanligini yuqorida ko‘rib chiqdik. Yangi tillarni o‘zlashtirishda ham axborot texnologiyalarining o‘rni beqiyos.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Марчук Ю.Н. Компьютерная лингвистика. – М.: АТС: Восток и Запад, 2007.
2. Анисимов А.В. Компьютерная лингвистика: мифы, алгоритмы, язык. – Киев: “Наукова думка”. 1991.
3. Икромова Н.З. Inson - kompyuter - kelajak. – Toshkent: O‘zbekiston, 1991. – B. 8-24.
4. Городецкий Б.Ю. Компьютерная лингвистика: моделирование языкового общения // Новое в зарубежной лингвистике, выпуск XXIV. Компьютерная лингвистика. – М.: “Прогресс”. 1989. – С. 5-31.

5. Yo‘ldoshev B. O‘zbek kompyuter lingvistikasi muammolari haqida // O‘zbek tilshunosligi masalalari (ilmiy maqolalar to‘plami). – Samarqand: SamDU nashri. 2004. – B. 17-22.
6. Siddikov, I., Sobirov, M., Abdumalikov, A., & Sattarov, K. (2021, November). Equipment and Software for Energy Supply Monitoring and Control Process. In 2021 International Conference on Information Science and Communications Technologies (ICISCT) (pp. 1-6). IEEE.

